

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет культурології
Кафедра менеджменту культури та соціальних технологій

К В А Л І Ф І К А Ц І Й Н А Р О Б О Т А

на здобуття першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти

Освітньо-професійна програма

«Менеджмент культури та соціальний маркетинг»

на тему: «Соціокультурний простір як платформа для психологічної
реабілітації»

Виконала: студентка бакалавратури
спеціальність 028

«Менеджмент соціокультурної діяльності»

Жаркова А. Є.

Керівник: кандидат культурології,
ст. викладач кафедри менеджменту
культури та соціальних технологій

Мірошніченко В. С.

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
рішенням кафедри менеджменту культури та соціальних технологій

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2023 р.

Завідувач кафедри _____ доц. ЦЕРКОВНИЙ Альберт

Харків 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
1.1 Основні поняття дослідження.....	6
1.2 Трансформація соціокультурного простору під час війни.....	9
1.3 Роль менеджера соціокультурної діяльності у створенні платформ для психологічної реабілітації.....	10
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРОСТОРІВ.....	13
2.1 Досвід роботи спеціальних просторів в Україні.....	13
2.2 Закордонний досвід діяльності соціокультурних просторів з психологічної реабілітації.....	18
РОЗДІЛ III. СТВОРЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОЄКТУ «ТЕРАПІЯ ПОЧУТТІВ».....	22
2.1 Основні характеристики проєкту.....	22
2.2 Просування проєкту.....	28
2.3 Економічна складова проєкту.....	32
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38
ДОДАТКИ.....	44

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Станом на 2023 рік у світі відбувається більше 40-ка збройних конфліктів та воєн, одна із яких зараз триває в Україні. Постійні обстріли, моральний тиск, порушення звичного режиму життя, неможливість висловити свою думку, обмеження вільного пересування своїм містечком – і це далеко не весь перелік того, з чим стикаються люди під час війни.

Як завжди, у будь яких конфліктах, в тому числі і у воєнних, страждає психіка людей, особливо це стосується дітей, чия психіка ще недостатньо сформована, щоб протистояти зовнішнім чинникам. Діти, як губки – вбирають все – і погане, і хороше, тому, стикаючись з чимось поганим, вони найчастіше замикаються в собі, створюючи навколо себе середовище зрозуміле лише їм, а зовнішній світ вважають суцільним злом, яке приносить лише біль і страждання. З тим самим стикаються і дорослі, на фоні усіх цих страшних подій, руйнується і їхнє психологічне здоров'я.

Стрес, – саме така реакція виникає у психологічно здорових людей на ненормальні ситуації довкола, яка вважається цілком нормальною, при подібних обставинах.

Боротися зі стресом самому – важко, так само як і сподіватися на те, що це пройде швидко і саме по собі. Необхідно звертатися за допомогою до кваліфікованих фахівців, у спеціальні заклади.

Отже, актуальність теми дослідження полягає у проблемі погіршення психологічного здоров'я громадян з тимчасово окупованих територій України та поверненню їх до нормальних умов життя на вільних територіях країни, та усіх людей загалом, які постраждали внаслідок повномасштабної війни, та створення соціокультурного простору для психологічної реабілітації дітей та дорослих, який допоможе подивитися на світ під іншим кутом, переглянути свої життєві цінності та навчитися боротися зі стресом.

Ступінь вивчення проблеми. Проблемі психологічної реабілітації дітей та дорослих, присвячено не багато робіт, адже ця проблема набирає все більших обертів в сучасних реаліях. Зараз її ретельно вивчають та досліджують спеціалісти різних рівнів та кваліфікацій. Для написання кваліфікаційної роботи було використано літературні джерела з психологічної реабілітації населення, соціокультурного проектування, управління соціокультурними проектами. Вивчено та використано праці фахівців сфери психології, історії, соціології та філософії, а саме: А. П. Мельника, Б. Г. Москальова, А. Савченко, Н. П. Гапон. А також під час написання роботи було використано наукові статті, монографії, підручники, електронні джерела та наукові праці.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є соціокультурне середовище.

Предметом кваліфікаційної роботи є організація проектів спрямованих на психологічну реабілітацію в межах соціокультурного простору.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є аналіз основних напрямків психологічної реабілітації з урахуванням соціокультурного контексту, а також створення відповідного проекту.

Основними завданнями дослідження можна виділити такі:

- визначити основні поняття дослідження;
- дослідити трансформацію соціокультурного простору під час війни;
- дослідити роль менеджера соціокультурної діяльності у створенні платформ для психологічної реабілітації;
- визначити досвід роботи спеціальних просторів в Україні;
- проаналізувати закордонний досвід діяльності соціокультурних просторів з психологічної реабілітації;
- розробити соціокультурний проект психологічної реабілітації для дітей та дорослих.

Практична значимість. В ході написання дипломної роботи було проаналізовано соціокультурні простори з психологічної реабілітації населення в Україні та закордоном та було створено та запропоновано власний проект на подолання цієї актуальної проблеми. Матеріали дипломної роботи можуть

використовувати менеджери соціокультурної діяльності, як певний наочний приклад.

Методи дослідження. Методологічну базу дослідження кваліфікаційної роботи склали теоретичні (базуються на поясненні та класифікації теоретичного матеріалу), емпіричні методи дослідження (аналіз та опис результатів дослідження), та практичне вирішення досліджуваної проблеми. У розробці проектної частини кваліфікаційної роботи був використаний аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища за допомогою: SWOT-, PEST-, та CATWOE-аналізів, використаний SMART-аналіз цілей проекту та WBS-структура у розробці організаційної частини проекту та інші.

Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків; містить 43 сторінки тексту, 2 рисунки, 7 таблиць, 4 додатки (на 44-45 сторінках). Список джерел включає 15 найменувань літератури, 30 електронних публікацій.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Основні поняття дослідження

Проблема психологічної адаптації дітей та дорослих в сучасних реаліях повномасштабної війни в Україні є важливою і актуальною проблемою сьогодення. Щоденні новини, які висвітлюють жахливі реалії війни, перебування на окупованих територіях, життя у незвіданості, у нерозумінні, що буде завтра – це все є потужними причинами нестабільної і розхитаної психіки дітей та дорослих.

Цілком зрозумілою і нормальною реакцією на довколишні події вважається стрес. Це певна реакція на якусь сильну дію чи подію зовнішнього середовища, на які реагує нервова система людини.

В залежності від вікових категорій, реакції на пережитий стрес можуть бути найрізноманітнішими, серед них я виділила найпопулярніші, такі як:

- порушення сну та нічні жахіття;
- замкнутість в собі;
- підсилена реакція на гучні звуки;
- зміни емоційного характеру;
- втома, дратівливість;
- підсилене почуття тривоги і страху;
- зниження уваги та втрата зосередженості;
- депресія;
- різке зростання рівня агресії.

В залежності від того, наскільки сильною була подія, яка спровокувала появу стресу, виділяється три його стадії:

- стадія тривожності – коли ми нібито витримуємо причини стресу, при цьому наша психіка слабне і нам стає некомфортно;

- стадія резистентності, тобто звикання до стресових чинників, певна адаптація до них, при цьому формування стійкості та протидії організму до зовнішніх подразників;

- стадія виснаження – небезпечна стадія стресу, коли людина не може усвідомити, що живе в стані постійного стресу, і нічого з цим не робить. Йдеться навіть не про емоційне вигорання, а про дуже сумні і плачевні наслідки цієї стадії [1].

Сьогоднішні події змушують нас бути у різних стадіях стресу, залежно від психіки кожної людини. Стрес може бути – то більшим, то меншим, і важливо приділяти увагу своєму психічному здоров'ю, допомагати собі тримати рівновагу, у цей складний для всіх час, відпочивати та бути в ресурсі. З цим може допомогти психологічна реабілітація для усіх вікових категорій населення.

На думку А. П. Мельника, психологічна реабілітація, безумовно, є різновид психологічної допомоги в тій частині, в якій вона націлюється на відновлення втрачених (порушених) психічних можливостей і здоров'я [2, ст..101].

Психологічна реабілітація, з підтримкою кваліфікованих спеціалістів, необхідна тим, хто сам не в змозі справлятися зі стресом. Нажаль, на сьогоднішній день, це мільйони людей і дітей, яким просто необхідна термінова психологічна допомога. Якщо вчасно не звернутися до спеціалістів, стрес від травматичних подій переростає у стадію виснаження, яка є небезпечною для кожної вікової категорії населення, аж до летальних наслідків.

З початком повномасштабного вторгнення, в Україні почало з'являтися все більше різних соціокультурних просторів, які покликані на надання психологічної допомоги особам – котрі, постраждали від повномасштабної війни в Україні.

Соціокультурний простір – це «сконструйований кількома поколіннями простір сенсу, в якому відображена культурна специфіка соціальної організації досліджуваного соціуму» [3].

У філософських, культурологічних і соціологічних дослідженнях, як фундаментальних, так і прикладних, термін «соціокультурний простір» використовується як вихідна категорія, що не потребує додаткової теоретичної аргументації, як збірний образ, що охоплює все розмаїття існуючої дійсності. Б. Г. Москальов, який досліджує особливості соціокультурного простору, зазначає, що в ньому «живуть» і взаємодіють різноманітні культурні традиції, зразки, культурні смисли, цінності та інновації.

Він вважає, що «...семантична орієнтація часу багато в чому визначає соціокультурний простір. Простір слід розуміти як відносини розширення та співіснування, що виникають у процесі життя людини. Просторовий аспект культурного різноманіття проявляється в масштабі людства, суспільства, нації, регіону, різних соціальних спільнот» [4].

А. Савченко прямо характеризує поняття «соціокультурний простір». Авторка включає в це поняття рівень розвитку суспільства, його соціальні структури, ідеологічні компоненти, вірування та погляди, визнані суспільством. У цьому сенсі соціокультурний простір виступає показником розвитку суспільства. Це дає змогу аналізувати кожен елемент соціокультурного простору відповідно до його розвитку.

Також для з'ясування змісту соціокультурного простору є місто з усіма його культурними особливостями. Н. Гапон у своїй статті «Соціально-філософські проблеми гуманізації соціального простору міста» вважає, що духовним елементом соціокультурного простору є саме місто. У такому сенсі місто це священне втілення прагнень людства, які виражаються в архітектурі, інфраструктурі тощо. Тобто, це означає, що місто працює як елемент соціокультурного простору, де перехрещуються суспільні відносини. І відносно цього, місто є тлом найбільшого за кількістю мешканців елемента соціокультурного простору [5].

Соціокультурний простір, у більш вузькому значенні – це конкретне місце, в якому збираються однодумці, люди зі схожими цінностями, поглядами, проблемами та життєвими настановами.

1.2. Трансформація соціокультурного простору під час війни

Свою трансформацію соціокультурні простори розпочали ще за часів пандемії корона вірусу. Заборона скупчень великої кількості людей в одному місці, дистанція, заборона відвідувати будь які великі заходи без вакцинації – змусила людей переходити в онлайн режими. Виставки, конференції, зустрічі, походи в музеї, вечірki – все це стало реальним, не виходячи з кімнати. Соціокультурні, креативні простори почали вдало функціонувати на просторах інтернету.

Після великої хвилі захворювань, люди почали повертатись до офлайн життя. Можна було знову відвідувати масові заходи, ходити в галереї, бути в центрі культурних подій, проте це відбувалося не довго.

З початком повномасштабного вторгнення багато закладів просто не розуміли як працювати далі, більшість просто припиняла свою діяльність. Соціокультурні простори, які мали таку можливість, перше що зробили, це евакуювали все, що можна було врятувати. Ті, які і далі планували продовжувати свою офлайн діяльність, переїжджали в інші міста, країни і давали другий шанс своїм просторам на новому місці. А ті, в яких не було такої можливості, підтримують свою роботу в онлайні.

Соціокультурні простори, які все ж наважилися на роботу в звичному офлайн режимі, мали і мають працювати лише за двох умов:

- наявність бомбосховища у закладі;
- діяльність простору може бути продовжена лише на ту кількість відвідувачів, на яку розраховане бомбосховище.

Більшість просторів, які мають на меті ознайомлення населення з творчістю, це музеї, галереї, існують в голих стінах, адже усі твори та колекції евакуювані, або сховані в безпечних місцях. Проте, вони все ж функціонують, для проведення різних конференцій, зустрічей, волонтерських організацій, штабів гуманітарної допомоги, центрів надання психологічної допомоги населенню [6].

Розглянемо це на конкретних прикладах.

Кінотеатр імені Т. Г. Шевченка у місті Хмельницький – ще на передодні війни радо приймав відвідувачів. Проте з 24 лютого, цей заклад став одним із пункту прийому вимушено переселених осіб у місті і по сьогоднішній день. Волонтери цього пункту надають допомогу ВПО у розселенні, видачі гуманітарної допомоги та наданні психологічної допомоги, тим кому вона потрібна. Цей заклад трансформувався з соціокультурного в соціальний штаб з надання допомоги ВПО [7].

Київська галерея сучасного мистецтва «The Naked Room», де проходять різні виставки, дискусії, перформанси. Як розповідають куратори та співзасновниці галереї, до повномасштабного вторгнення вони готувалися, адже дедалі більше ширилися чутки про можливу війну. Вони готувалися до порятунку колекцій, які зберігала галерея, до їх евакуації, у більш безпечні місця. Деякі колекції залишилися у бомбосховищі при галереї, а деякі переїхали до сховищ одного із Львівських музеїв, і наразі вони там і знаходяться. Після початку війни, кураторки вирішили познайомити світ з українським сучасним мистецтвом, яке є потужним, недостатньо дослідженим та не представленим на світовому рівні, і якби прикро це не звучало, але саме війна дала привід, подивитися на українське мистецтво з нового ракурсу. Українське мистецтво було представлено вже у декількох країнах, таких як: Польща, Німеччина, Швейцарія, Австрія. А також у 2022 році галерея взяла участь у Венеційському бієнале, де представила мистецький проєкт харківського художника Павла Макова «Фонтан виснаження. Висока вода» [8]. Тобто, трансформація галереї відбулася не в переході з офлайн режиму в онлайн, а у виведенні сучасного українського мистецтва на новий світовий рівень, аби показати, що наша країна сильна на всіх фронтах, як на військовому, так і на культурному.

1.3. Роль менеджера соціокультурної діяльності у створенні платформ для психологічної реабілітації

Заходи, заняття, тренінги для людей, які зазнали психологічної травми, піддаються різним розладам психіки, створюють та реалізують кваліфіковані

спеціалісти, серед яких – менеджери соціокультурної діяльності. Свою діяльність вони організують згідно нормативно-правових актів та правил прийнятих у межах професійної спільноти [9, с. 14].

Насамперед, діяльність менеджера соціокультурної діяльності полягає у розробці різних соціокультурних проєктів, у спілкуванні з людьми, в управлінні проєктами та їх діяльністю, у створенні заходів, які покликані вирішувати різні проблеми, чи удосконалювати роботу певних організацій. Менеджер соціокультурної діяльності відповідає за розробку та прийняття управлінських рішень менеджменту, тобто є повноправним керівником управлінського процесу організації. Менеджер формує цілі та завдання соціокультурного простору, відповідає за координування, планування, контроль та мотивацію співробітників.

Роль менеджера соціокультурної діяльності у створенні платформ для психологічної реабілітації є важливою, адже менеджер соціокультурної діяльності не лише входить до складу організаційної складової реабілітаційного процесу, який, як фахівець організаційної структури, відповідає за виконання завдань менеджменту реабілітаційних процесів, та займається регулюванням цих процесів на різних рівнях – державних, громадських та соціальних, а й вміє керувати внутрішніми та зовнішніми факторами, які впливають на діяльність психологічного реабілітаційного соціокультурного простору. Менеджер соціокультурної діяльності проводить аналіз навколишніх соціокультурних змін, для вдалого функціонування простору, стежить за їх динамікою та приймає відповідні висновки.

Соціокультурний простір для психологічної реабілітації населення, як і будь який подібний простір, потребує кваліфікованого спеціаліста в обличчі менеджера соціокультурної діяльності – адже це поєднання менеджерських, організаційних, управлінських та маркетингових якостей, якими наділені ці фахівці. Для успішного виконання усіх вище названих завдань, менеджер соціокультурної діяльності має бути наділений певним набором знань та умінь, таких як:

- уміння приймати правильні рішення, незалежно від ситуації;
- планувати, прогнозувати та реалізовувати роботу соціокультурного простору;
- підбір кваліфікованих спеціалістів;
- вміння спілкуватися та взаємодіяти зі ЗМІ, для інформування населення про наявність сучасної проблеми, та варіантом її вирішення у вигляді соціокультурного простору для психологічної реабілітації дітей та дорослих [10].

Отже, роль менеджера соціокультурної діяльності у створенні соціокультурного простору для психологічної реабілітації дітей та дорослих, насамперед, полягає у вирішенні внутрішніх завдань та процесів простору, а також в управлінні діяльності простору та кваліфікованим кадровим забезпеченням.

Перший розділ роботи присвячений теоретичним основам дослідження. Розглянуті основні поняття дослідження, трансформацію соціокультурних просторів під час війни та визначено роль менеджера соціокультурної діяльності у створенні платформ для психологічної реабілітації населення.

РОЗДІЛ II

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРОСТОРІВ

2.1. Досвід роботи спеціальних просторів в Україні

Сучасні події змушують нас все частіше задумуватись про швидке відновлення психологічного здоров'я. За останній час, в Україні створилось багато соціокультурних просторів та проєктів, в цілому, для психологічної реабілітації населення. Це пов'язано з повномасштабною війною в нашій країні, та різким погіршення психологічного здоров'я населення. Сьогодні, звернутися до психолога, це так само нормально, як і сходити до офтальмолога чи стоматолога. Населення по трохи починає піклуватися не лише про фізичне здоров'я, а й про психологічне.

Найбільше від воєнних подій страждають діти, та їх ще несформована психіка, і як наслідок – замкненість в собі, небажання взаємодіяти із соціумом, та на фоні цього розвиток різних захворювань. Та навіть попри це, недавні психологічні дослідження показують, що незважаючи на ці проблеми та психологічні травми, діти можуть вирости досить психологічно сильними особистостями, проте не без кваліфікованої допомоги. Для психологічної допомоги діткам обирають найбільш дієві та найвідоміші - ігрові методи психологічної реабілітації, які дадуть змогу скорегувати психічний стан, при цьому не загострюючи його. Тоді коли, для психологічної реабілітації дорослих застосовують усі можливі методи – тренінги, консультації, групи підтримки, а також ігрові методи, так само як і у випадку з дітьми.

В цьому нам допомагають спеціальні центри надання соціально-психологічної допомоги населенню. Метою таких закладів є збереження та відновлення психологічного здоров'я дітей та дорослих.

Основними завданнями соціокультурних просторів для психологічної реабілітації є:

- створення фізично та емоційно комфортного простору для людей з порушеним психічним здоров'ям;
- зняття емоційної та психологічної напруги;
- відновлення та нормалізація психологічного здоров'я дітей та дорослих;
- діагностика та дослідження психологічного здоров'я;
- допомога у взаємодії з навколишнім середовищем та соціумом;
- розуміння стресу, його опанування та керування ним;
- формування позитивних емоцій та реакцій;
- профілактичні заняття з батьками (якщо допомога надається дитині);
- відновлення адаптаційних функцій людини до різних життєвих ситуацій;
- розвиток людини як особистості;
- організація дозвілєвої діяльності;
- підвищення комунікаційних навичок особистості;
- відновлення життєвих цінностей та формування нових [11, с. 8].

Своєрідність соціально-психологічної реабілітації полягає у застосуванні заходів, які мають такі напрямки:

- персональний;
- часовий;
- просторовий;
- інструментальний.

Кожен із цих напрямків відповідає за відновлення людини як особистості, в психологічному контексті. Персональний напрям відповідає за відновлення втраченої чи пошкодженої особистості; часовий – спрямований на побудові нових життєвих цінностей та пошуку сенсів життя; просторовий – відповідає за відновлення комунікативних навичок, налагодження відносин із соціумом; інструментальний напрям спрямований на самореалізацію та самоефективність людини [12].

Усі ці напрямки є основою створення та функціонування соціокультурних просторів психологічної реабілітації дорослих та дітей.

Розглянемо кілька конкретних прикладів таких просторів.

Соціальний проєкт «School of Mental Health» – цей проєкт заснований у 2020 році, при вищому навчальному закладі – Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. Це освітньо-ресурсний простір, покликаний на збереження психологічного здоров'я дітей та молоді Івано-Франківська, а також розуміння психологічного здоров'я, уміння боротися зі стресом та знижувати емоційне напруження.

Діяльність цього простору включає в себе кілька наступних напрямків:

- визначення рівня знань зі збереження та відновлення психічного здоров'я у дітей та молоді;
- формування самодопомоги в екстрених ситуаціях;
- формування навичок першої психологічної допомоги;
- володіння знаннями про стрес та емоційну напругу, та вміння знижувати їх рівень [13].

Їх основною перевагою є те, що в ході проєкту «School of Mental Health» була створена так звана «Абетка психічного здоров'я» – це брошура, в якій вміщена майже вся інформація про психічне здоров'я людей, доступною та спрощеною мовою, так би мовити, швидкий екскурс складним феноменом психічного здоров'я [ДОДАТОК А]. Зараз цією абеткою користуються школярі міста Івано-Франківськ та області. Це чудовий спосіб ознайомити дітей зі складними основами психічного здоров'я за алфавітним порядком [ДОДАТОК Б].

Ще одним не менш важливим і цікавим простором є соціальний проєкт «Разом», який існує з 2018 року. Це онлайн-простір, де можна отримати висококваліфіковану допомогу від кращих спеціалістів. Перші три консультації по тридцять хвилин є безкоштовними, а далі, в залежності від потреби, за домовленістю зі спеціалістом.

Метою цього проєкту є:

- об'єднання українців та надання їм кваліфікованої психологічної допомоги;

- надання якісної психологічної допомоги для всіх, кому вона необхідна;
- покращення психологічного здоров'я соціуму через особистість.

З початком повномасштабного вторгнення, соціальний проєкт «Разом» відвідало понад дві тисячі людей, та було проведено більше тисячі консультацій [14].

Вагомими перевагами цього проєкту є робота з психологами онлайн із будь якої точки світу, що можна використати у створенні власного проєкту, та можливість припинення співпраці з психологом після будь якої консультації, якщо на те є обґрунтоване пояснення.

Проєкт психологічної підтримки «Поруч», який був створений після повномасштабного вторгнення на територію України – в березні 2022 року - це група підтримки дітей та дорослих, життя яких зламала війна.

Метою проєкту є пропрацювання життєвих переживань, щоб вони не стали хронічною непереборною травмою всього їхнього життя.

Допомога є в офлайн форматі та онлайн консультаціях. На цих зустрічах допоможуть, підтримають, зрозуміють, та допоможуть прожити і пережити складні події, при цьому маючи підтримку зі сторони.

Консультації надаються підліткам, батькам, та освітянам. Кваліфіковані спеціалісти цього проєкту допоможуть справитися з остійними переживаннями та знайти себе в нових життєвих умовах [15].

Перевагою цього проєкту, як одна із попередніх, є можливість отримати психологічну консультацію онлайн, перебуваючи закордоном чи у разі неможливості бути присутнім особисто. Проте, є ще й офлайн групи, що також можна назвати перевагою проєкту, адже це дає можливість побачити і відчутти підтримку в свою сторону, а також підтримати особисто, і зрозуміти, що ця проблема реальна, і з нею стикається багато людей.

Ще один відомий соціально-психологічний проєкт «VeLa – project». Проєкт заснований у травні 2022 року. Його метою є допомога підтримка

психологічного здоров'я людей, яких спіткали тяжкі травмуючі події під час війни, а також підтримка фахівців та обмін досвідом.

Основними завданнями проєкту виділяють наступні:

- використання практик у покращенні психологічного здоров'я та підтримка у складних життєвих ситуаціях;
- застосування арт-терапії як інструменту для покращення психічного стану людини;
- подолання стресових ситуацій за допомогою застосування мистецтва [16].

Застосування арт-терапії для відновлення психічного стану населення, це чудовий метод корегування стресових станів, що головне, така терапія немає вікових обмежень, та сильного емоційного навантаження, і користується популярністю у різних реабілітаційних центрах в Україні та закордоном [17].

Це що стосується проєктів, переважна більшість яких, була створена вже в період повномасштабної війни. Що ж до соціально-психологічних реабілітаційних центрів, то в Україні їх налічується п'ять – чотири центри знаходяться в Київській області та один у Житомирській [18].

Їх основні напрямки діяльності:

- надання соціальної, інформаційної, психологічної допомоги ветеранам війни, членам сімей ветеранів, та особам, які постраждали від війни на Сході України з 2014 року, та повномасштабної війни з 24 лютого 2022 року;
- соціальний розвиток громадян;
- співпраця з іншими країнами, обмін досвідом роботи із зазначеними групами населення [19, 20, 21, 22, 23].

З початком повномасштабного вторгнення до зазначених центрів звернулося за психологічною допомогою більше сорока тисяч людей (табл. 2.1):

**Оперативний звіт про діяльність ЦСПР, що належать до сфери управління
Мінветеранів**

Оперативний звіт про діяльність ЦСПР, що належать до сфери управління Мінветеранів						
за III квартал 2022 року (станом на 05.10.2022)						
Назва центру	План річний, од.	Всього звернень (відвідувань), од.	з них			% виконання плану
			учасників АТО	членів сімей учасників АТО	інших категорій	
Бордянський центр соціально-психологічної реабілітації населення	12 700	12 122	1 885	3 652	6 585	95
Іванківський центр соціально-психологічної реабілітації населення	10 800	6 428	2 123	2 090	2 215	60
Києво-Святошинський центр соціально-психологічної реабілітації населення	9 100	10 591	2 556	2 480	5 555	116
Соціально-психологічний центр м. Славутич	9 900	7 900	2 113	2 621	3 166	80
Центр соціально-психологічної реабілітації населення у м. Коростені	9 100	4 837	1 001	1 567	2 269	53
РАЗОМ	51 600	41 878	9 678	12 410	19 790	81

2.2. Закордонний досвід діяльності соціокультурних просторів з психологічної реабілітації

Останні десятиліття можна визначити як період дедалі більших трансформацій у всьому світі і всі сфери життя. Трансформації втілюють найважливіший атрибут сучасної епохи; отже, все відповідні політичні, соціальні, економічні, технологічні, екологічні та інші питання слід розглядати та підходити як питання трансформацій. У процесі трансформації та глобалізації формується суспільство нового типу формується, з його типовими новими цінностями та прагненнями, які створюють різні моделі стилю життя та стикаються з новими проблемами та пошуки вирішення цих проблем.

Розвиток цілісного соціокультурного простору в Європі не лише створює передумови для фундаментальних змін у житті середовища та умов усіх європейських націй, але також визначає той факт, що йде формування як самого суспільства, так і кожного європейського громадянина, як окремої особистості [24].

Розвиток цілісного культурного простору є яскравою ознакою сучасного суспільства Європи, яке дозволяє дати комплексне визначення політичного, соціального, економічного та технологічного процесу розвитку [25].

Слід зауважити, що розвиток політичних, економічних, соціальних та технологічних процесів неможливий без сталого емоційного стану та стабільної адекватної психічної поведінки населення [26].

Виходячи із-за кордонного досвіду, ми можемо говорити про їх нормальне і цілком адекватне сприйняття психологів, ніж в Україні. Для європейських країн вже давно стало нормою піти до психолога, розповісти про свої проблеми та порадитись, адже є розуміння того, що психологічно здорова людина принесе більше користі соціуму, аніж психічно хвора.

Під назвою соціально-психологічні реабілітаційні простори закордоном здебільшого розуміють повноцінні медичні центри, спрямовані, окрім психологічної допомоги населення, на певного роду дослідження, оцінки та лікування психічного здоров'я населення.

У світі завжди і постійно, в якихось окремих місцях, точаться війни та криваві конфлікти, які і є рушійною силою для написань різних програм по психологічній реабілітації.

У 2005 році у США вийшла програма психологічної реабілітації військових США, яка була затверджена Пентагоном. Проте з початком повномасштабної війни в Україні фонд Девіда Лінча, що у Східній Європі, пропонує доповнити цю програму, яка буде містити в собі психологічну допомогу та реабілітацію:

- тимчасово переселеним особам (що в більшій мірі стосуватиметься жінок та дітей);
- особам, які працюють в емоційно тяжких умовах (стосується медиків, волонтерів, тощо);
- особам, звільнених з полону.

Загалом, фонд Девіда Лінча надає свої практики психологічної реабілітації з 2007 року по всьому світу. Їх головною метою є боротьба з ПТСР

– посттравматичним стресовим розладом, агресією, та поліпшення ментального здоров'я за допомогою Трансцендентальної медитації [27].

Також фонд допомагає і Україні, а саме таким категоріям населення як:

- військовим та ветеранам війни;
- людям з ПТСР та їх сім'ям;
- дітям з особливими потребами;
- людям із залежностями;
- жінкам, які зазнали емоційного чи фізичного насилля;
- та іншим категоріям населення [28].

Окрім надання психологічної допомоги, фонд Девіда Лінча проводить різного типу конференції, зустрічі, організовує заходи з питань освіти та бізнесу.

Сильними сторонами фонду Девіда Лінча, та його Трансцендентальної медитації є:

- допомога різним категоріям населення;
- світове визнання методики, яка покладена в основу психологічної реабілітації;
- понад 600 наукових досліджень, які підтверджують дієвість представленої методики;
- близько 10 мільйонів людей по всьому світу отримали допомогу;
- 15 філій по всій Україні, де можна отримати допомогу.

Слабкими сторонами організації є:

- відсутність інших практик, крім Трансцендентальної медитації;
- не допомагають людям з нестабільним психічним станом;
- не мають онлайн зустрічей;
- не проводять дослідження психологічного стану, тобто починають роботу одразу, без попередньої оцінки.

Формування цілісного соціокультурного простору в Європі є складним процесом. Одна із головних проблем пов'язана з так званою рівністю прав, що передбачає, що рівні права повинні надаватися всім соціальним групам,

прошаркам та спільнотам у соціальних, економічних, політичних та інших сферах по всій країні, у будь-якому регіоні, а також у державному та бізнес-секторах [29].

Проаналізувавши соціокультурні простори для психологічної реабілітації населення, я можу з впевненістю сказати, що здебільшого такі простори та програми створюються для реабілітації дорослих, ветеранів війни, учасників військових конфліктів та їх сімей [30]. Для психологічної реабілітації саме дітей, які стали жертвами військових подій, просторів та центрів дуже і дуже мало. Так, дитячих реабілітаційних центрів багато, але здебільшого всі вони спрямовані на відновлення фізичного здоров'я. Лише в сучасних реаліях почали потрохи з'являтися такі простори, які роблять опір саме на психологічну реабілітацію дітей.

Другий розділ кваліфікаційної роботи присвячений визначенню соціокультурних просторів для психологічної реабілітації в Україні та закордоном. Розглянуто та проаналізовано різні соціокультурні проекти та центри, їх специфіка та діяльність. А також визначено переваги, недоліки, сильні та слабкі сторони діючих центрів.

РОЗДІЛ ІІІ

СТВОРЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОЄКТУ «ТЕРАПІЯ ПОЧУТТІВ»

3.1. Основні характеристики проєкту

З початком повномасштабної війни, в Україні почало з'являтися все більше благодійних фондів, державних та волонтерських організацій, освітніх проєктів та інших платформ, які спрямовані на надання психологічної, гуманітарної та матеріальної допомоги особам – котрі постраждали від війни [31].

Для вирішення проблеми психологічної реабілітації дітей та дорослих, які постраждали від війни в Україні – я вирішила запропонувати проєкт.

Мій проєкт передбачає собою створення особливого соціокультурного простору, де діти та дорослі зможуть:

- отримати кваліфіковану психологічну допомогу;
- вміти долати стрес та керувати ним, за допомогою мистецтва;
- жити, радіти і цінувати кожен момент життя.

Соціокультурний простір з надання психологічної допомоги дітям та дорослим – «Терапія почуттів» – це простір, де діти та дорослі почуватимуться в безпеці, захищеними у надійних руках кваліфікованих спеціалістів.

Для того, аби мій соціокультурний проєкт був впізнаваним та відрізнявся поміж інших подібних проєктів – я створила логотип. Він слугуватиме основним елементом ідентифікації соціокультурного простору для психологічної реабілітації дітей та дорослих [ДОДАТОК В] [32].

Головними завданнями представленого проєкту є:

- привернення уваги населення та місцевої влади до важливості даного проєкту;

- ознайомлення широких мас населення з існуючою проблемою через рекламу, соціальні ролики та соціальні мережі;
- створення фізично і морально комфортного простору для дітей та дорослих, яких торкнулася війна;
- надання кваліфікованої психологічної допомоги дітям та дорослим та розвиток їх як особистості;
- застосування арт-терапії, як терапевтичного чинника, для корекції та покращення психологічного стану дітей та дорослих;
- залучення меценатів, спонсорів та інших можливих партнерів для фінансування проекту.

Для кращого розуміння проекту, його слабких і сильних сторін, загроз та можливостей, я написала SWOT- та PEST-аналізи (табл. 3.1. та табл. 3.2.) [33, 34]:

Таблиця 3.1.

SWOT-аналіз проекту

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - Надання психологічної допомоги на високому рівні - Кваліфіковані спеціалісти - Допомога офлайн у закладі та онлайн - Здатність швидко реагувати на зовнішні проблеми 	<ul style="list-style-type: none"> - Непопулярність на ринку - Відсутність бази волонтерів - Відсутність державного фінансування, опір на гранти та фінансову допомогу партнерів
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Створення власного сайту та сторінки у соціальних мережах - Відкриття філіалів - Розширення списку послуг - Проведення онлайн консультацій, тренінгів - Підвищення кваліфікації працівників 	<ul style="list-style-type: none"> - Поява нових, більш досвідчених гравців - Зростання витрат - Неприятливі законодавчі зміни - Недовіра до організації, через шахрайства інших псевдо фондів

Таблиця 3.2.

PEST-аналіз проєкту

Політичні	Економічні
- Зміна керівництва країни - Прийняття нових законів - Високий рівень корупції в країні - Свобода слова	- Зміни в економіці країни - Криза - Стрімке підвищення курсу валют, інфляція
Соціальні	Технологічні
- Рівень життя - Зміна поведінки, звичок, характерів населення - Фізичне та психологічне здоров'я	- Розвиток та застосування нових технологій - Активність розвитку технологій

Для формулювання чіткої цілі проєкту я використала методіку постановки цілей по SMART системі. SMART – це аббревіатура, 5 пунктів постановки цілей:

S – specific – чітке або конкретне, тобто ціль має бути сформульована чітко і конкретно, для цілковитої ясності – це визначений результат, який ми хочемо досягти;

M – measurable – вимірюване – критерій для вимірювання процесу завдання;

A – achievable – досяжність – реальні завдання, які допомагають у досягненні бажаного результату;

R – relevant – доречність – що треба зробити, для досягнення цілі;

T – timed – час – обмеженість у часі, фінальний термін виконання [35].

Таблиця 3.3.

SMART-аналіз цілі проєкту

Specific	Розробити і створити соціокультурний простір з надання психологічної допомоги дітям та дорослим, які постраждали внаслідок війни та з окупованих територій України, для їх реабілітації
Measurable	Надавати психологічну допомогу 100 дітям та дорослим щомісяця

Achievable	Проведення тренінгів, консультацій, арт-терапії
Relevant	Залучення місцевої влади, спонсорів, меценатів, небайдужих людей до вирішення поставленої проблеми
Time Bound (timed)	Смарт план до вересня 2024 року

За своєю тривалістю проєкт є довгостроковим. Адже після війни він буде актуальним ще дуже довгий час, бо війна – це не те, про що можна забути на наступний день після її закінчення, це те - про що пам'ятатиметься завжди, а наша основна задача полягає не тільки у підтримці, а й у психологічній реабілітації дітей та дорослих, у розвитку особистості незалежно від ситуації, у вмінні ділитися і говорити про усі свої страхи, переживання, бути відвертим та щирим з оточенням.

Основною цільовою аудиторією є діти та дорослі віком від 5-55 років, з погіршеним психологічним здоров'ям, стресовим станом, замкнутістю в собі, підвищеною тривожністю, від повномасштабної війни в Україні. За даними всесвітньої організації охорони здоров'я - десять відсотків людей, які перенесли травматичну подію, в майбутньому матимуть симптоми психологічної травми, а ще десять – матимуть психічні розлади, які стануть на заваді у розвитку людей як особистості, та стануть перешкодою до нормального життя.

Основним напрямом у запропонованому соціокультурному просторі з наданні психологічної допомоги є арт-терапія – зцілення мистецтвом. Це дієвий засіб подолання стресових ситуацій та запобігання погіршенню психологічного здоров'я людей. Арт-терапія не має вікових чи гендерних обмежень.

Арт-терапія дає можливість:

- прожити травматичний досвід, без зайвої шкоди психічному здоров'ю;
- усвідомити свою значущість та унікальність;
- поринути в процес самопізнання;
- виражати емоції, які пов'язані зі стресом та накопиченими проблемами [36, с. 36-37].

Для успішної реалізації та діяльності соціокультурного простору необхідно забезпечити його юридичними знаннями, легалізацією усіх документів, а також супроводжувати його управлінську діяльність. В цьому і полягає правове забезпечення проєкту, тобто надання юридичної сили усім рішенням та документам, які були створені в ході проєкту [37].

Місія проєкту розробити і створити соціокультурний простір з надання психологічної допомоги дітям та дорослим, які постраждали внаслідок війни, для психологічної реабілітації та адаптації до оточення та навколишнього середовища.

Важливим етапом функціонування організації є створення організаційної структури закладу [38]. Для реалізації поставлених цілей цього проєкту пропонується така організаційна структура (рис. 3.1):

Рис. 3.1. Модель організаційної структури проєкту

Керівник соціокультурного простору, відповідно до завдань проєкту, виконує такі функції: управління закладом, прийняття рішень, налагодження внутрішніх та зовнішніх зв'язків, розподіл завдань між співробітниками, їх підбір та розвиток, оцінка результатів діяльності, проведення конференцій, розповсюдження інформації, спілкування зі ЗМІ.

Функції менеджера-аналітика полягають у наступному: аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, PR-кампанії, розробка стратегій реалізації проєкту, розробка комунікаційної стратегії проєкту, періодичний

аналіз ефективності роботи центру, розробка кошторису центру, фінансові та інші звіти.

Основними функціями арт-терапевта є: діагностика та корегування психологічного стану дітей та дорослих, через мистецтво.

Функціями вихователя є: виховання, елементарні освітні завдання, охорона та зміцнення здоров'я.

Психолог центру має такі функції: психологічна діагностика; корекційна робота; консультування дітей та дорослих; психологічна освіта; психологічна профілактика.

Необхідною вимогою для усіх співробітників закладу є вища освіта відповідної галузі, сертифікат про проходження курсів про надання термінової до медичної допомоги, та щорічне його підтвердження.

Ще однією важливою складовою реалізації та діяльності соціокультурного простору є його моніторинг та оцінка. Головним завданням моніторингу та оцінки є збір даних для подальшого прийняття рішень, яких потребуватиме простір. Тобто, це певний аналіз діяльності закладу [39].

Їх основними завданнями, в межах створюваного соціокультурного простору для психологічної реабілітації дітей та дорослих, слід вважати такі:

- вплив проекту на населення (як змінилась ситуація після появи соціокультурного простору);
- реалізація запланованих заходів (наскільки вдається проводити заплановані заходи);
- використання ресурсів (наскільки правильним та доцільним є використання ресурсів проекту);
- результати проекту (наскільки вдається досягти поставлених задач проекту).

Одним із критеріїв соціокультурного простору є – обмеженість у часі. Часовий відрізок, від появи ідеї про проект і до його реалізації, називається – життєвим циклом проекту. Це період, коли визначаються цілі, задачі, проводиться аналіз проекту [40].

Пропоную ознайомитись із життєвим циклом соціокультурного простору для психологічної реабілітації дітей та дорослих – «Терапія почуттів» (рис. 3.2):

Рис. 3.2. Життєвий цикл соціокультурного простору для психологічної реабілітації дітей та дорослих – «Терапія почуттів»

3.2. Просування проєкту

У сучасному світі відбувається інформаційне перевантаження, де кожен хоче бути впізнаваним та вибитися із поля інформаційного шуму. Для вдалого розвитку проєкту необхідна комунікаційна стратегія – план, на певний часовий проміжок, для комунікації з цільовою аудиторією [41].

Для комунікаційного плану, необхідним є постановка його завдань (табл. 3.4). Де:

«Чому?» - виступає результатом; а саме - що ми хочемо отримати за допомогою комунікації;

«Що?» - виступає умовою, тобто завдяки чому, ми можемо отримати цей результат.

Таблиця 3.4.

Завдання комунікаційного плану

Чому?	Що?
-------	-----

Загальні	
Налагодження комунікаційних зв'язків з громадськістю, владою, партнерами; забезпечення розуміння заданої інформації; ознайомлення та нагадування про існування проблеми, на вирішення якої покликаний соціокультурний простір	Співпраця зі ЗМІ, для висвітлення проєкту та його досягнень; збір інформації від клієнтів, оцінка роботи простору
Конкретні	
Співпраця з інвесторами, місцевою владою та іншими стейкхолдерами	Забезпечити стабільний потік інформації для партнерів
Усвідомлення громадськістю важливості даного проєкту	Регулярне висвітлення проблеми, яку вирішує проєкт, та досягнень соціокультурного простору, в місцевих ЗМІ та соціальних мережах
Контроль успішної роботи простору	Успішне виконання поставлених завдань, збирання відгуків, соціологічні дослідження серед клієнтів, які відвідували соціокультурний простір

А отже, для того аби про проєкт дізналося якомога більше людей, для їх ознайомлення з цілями проєкту необхідно створити і запустити рекламну кампанію, яка є важливим інструментом маркетингу, та допомагає сповістити аудиторію про вихід нового або вдосконаленого продукту [42]. Не просто рекламу, а успішну рекламу, для якої, обов'язковим етапом, є написання медійного плану, де висвітлюється:

- список рекламних каналів;
- рейтинг каналів з усіх заявлених;
- формат реклами;
- охоплення аудиторії;
- частота реклами (в окремому джерелі каналів);
- вартість реклами.

Для розповсюдження інформації про проєкт необхідно використати такі рекламні канали:

- соціальні мережі (Instagram, Facebook – рекламні пости, сторіси, про запуск проєкту та його діяльність); чудова платформа для розповсюдження інформації, адже зараз майже кожен має сторінку в соціальних мережах;
- соціальні ролики по телебаченню (для тих хто немає доступу до інтернету) та на YouTube;
- друковані листівки/флаєри в людних місцях – допомагає охопити більшу аудиторію, та зосередити населення на чітко викладеній інформації;
- сайт соціокультурного простору, де висвітлюється діяльність центру, новини та важлива інформація.

Окрім рекламної кампанії, можна запустити соціальні акції, де громадськість буде глибше ознайоmlена з проблемою погіршення психологічного здоров'я дітей внаслідок воєнних дій на території України.

На рекламних кампаніях розповсюдження про створення та діяльність проєкту не закінчується. Для цієї мети окремо створюється план заходів щодо популяризації проєкту.

План популяризації проєкту включає в себе такі заходи:

- підготовка та висвітлення матеріалів для розміщення на сайті соціокультурного простору, та для висвітлень у ЗМІ – фото, відео, статті;
- реклама в соціальних мережах та телебаченню;
- проведення тренінгів та арт-терапії на відкритій місцевості – міські парки, пляжі.

Соціокультурний простір з надання психологічної допомоги дітям та дорослим – «Терапія почуттів» – неприбуткова організація, тому для досягнення поставленої мети та завдань необхідно створити фандрейзингову

кампанію, для залучення коштів та інших ресурсів, для підтримання життєдіяльності організації.

Будь яка ефективна фандрейзингова кампанія включає в себе:

- чітко визначені завдання та цілі;
- унікальність та креативність при створенні кампанії;
- використання інтерактивних методів у поданні інформації;
- ефективний зворотній зв'язок зі своєю аудиторією;
- аналіз переваг та недоліків організації;
- в результаті надання звітів про витрачені кошти [43].

«Твоя копійка – їх терапійка» – це кампанія, яка показує важливість психологічної реабілітації населення, та можливість долучитися до неї усім охочим, цим самим показуючи, що будь-хто, навіть надіславши п'ятдесят копійок, може допомогти комусь повернутися до нормального психологічного стану.

Як це працює? На кошти, які надсилатимуться, соціокультурний простір буде закуповувати необхідні матеріали для арт-терапії. Також, відвідувачі центру можуть віддавати намальовані ними картини чи вироби, зроблені ними на арт-терапії, на благодійний аукціон, кошти із якого будуть йти на функціонування соціокультурного простору.

Так як на етапі реалізації проєкт не завершується, після його запуску необхідно проводити моніторинг та оцінку, для відстеження як самого процесу проєкту, так і результати по його завершенню. У даному випадку моніторинг та оцінка процесу проєкту проводиться для розуміння ситуації проєкту, який вклад наш проєкт приносить у суспільство. Це можуть бути опитування онлайн формату, у центрі, заповнюючи бланкову форму, та соціологічні дослідження.

Ще одним із важливих кроків після запуску проєкту є розповсюдження результатів проєкту. Цільова аудиторія, громадськість, місцева влада мають знати важливість та результативність центру надання невідкладної психологічної допомоги дітям, які постраждали внаслідок війни в Україні.

Також поширення інформації про проєкт підвищить видимість самого проєкту та його розуміння серед широких мас населення.

Важливими показниками поширення результатів та інформації про проєкт є:

- кількість клієнтів центру;
- висвітлення у ЗМІ;
- зв'язок з цільовою аудиторією та громадськістю;
- нові зв'язки, партнери;
- ефективність реклами у соціальних мережах та сайту центру.

3.3. Економічна складова проєкту

Для будь якого підприємства чи організації необхідний кошторис, – це план витрат в кількісних показниках, необхідних для реалізації поставлених цілей та мети проєкту.

Розглянемо можливі варіанти фінансування проєктів:

- гранти;
- спонсорські внески;
- власні фінансові кошти;
- різного роду інвестиції;
- кредитні кошти;
- бюджетні асигнування, підприємницькі фондіві внески [44].

Для даного проєкту будуть залучені: спонсорські внески, бюджетні асигнування, а також частина власних коштів.

Для кращого розуміння грошових витрат проєкту, розглянемо кошторис (табл. 3.5):

Таблиця 3.5.

№	Кошторис проєкту	
	Витрати*	Загалом, грн
I	Заходи в рамках проєкту	

1	День відкритих дверей	10000
2	Арт-терапії	15000
II	Обладнання та матеріали	
1**	Меблі (столи, стільці, шафи, дивани, пуфи)	65000
2**	Технічне обладнання (проектори, комп'ютери, інтерактивна дошка, музичний центр)	90000
3	Оренда приміщення	20000
III	Транспортні витрати, добові	
1	Поїздки (екскурсії)	15000
2	Оплата добових	60 грн за добу
3	Оренда транспорту	15 грн за 1 км
IV	Адміністративні витрати	
1	Заробітна плата учасникам проекту	45000
2	Банківські витрати	1000
3	Податки	12500
4	Комунальні послуги	10000
5	Витрати на комунікації	19000
V	Додаткові витрати	
1	Оплата спеціалістів	4000
2	Гонорари	10000
3	Премії	10000
4	Непередбачувані витрати	6000
	РАЗОМ	332500

* щомісячні витрати

** одноразові витрати

Будь яка організація може стикнутися з різного роду проблемами, так званими ризиками. На це можуть бути різні причини – невдачі в середині простору чи зовнішні чинники. Для вдалого керування та усунення ризиків, необхідним етапом, є створення матриці ризиків [45]. Пропоную ознайомитись із матрицею ризиків даного проекту (табл. 3.6):

Таблиця 3.6.

Матриця ризиків проекту

Ймовірність	Рівень ризиків
-------------	----------------

	Низький	Середній	Високий	Дуже високий
Малоймовірно	Зниження попиту на послуги простору	Недовіра до організації		
Ймовірний		Зниження цікавості у частини клієнтів	Несприятливі законодавчі зміни	
Висока ймовірність			Зростання витрат	Поява нових конкурентів на ринку

*Пояснення матриці ризиків проєкту зазначено таблицею в додатках [ДОДАТОК Г].

Третій розділ дипломної роботи присвячений створенню соціокультурного простору для психологічної реабілітації населення «Терапія почуттів». Виділено основні характеристики проєкту, написано SWOT-, PEST-, та SMART-аналізи, розглянуто комунікаційну складову та розглянуто важливий документ будь якої організації, без якого неможлива її діяльність – кошторис.

ВИСНОВКИ

Висновок кваліфікаційної роботи ґрунтується на меті та завданнях, які необхідно було виконати в ході дослідження проблеми психологічного здоров'я населення, та вирішення її шляхом створення соціокультурного простору для психологічної реабілітації. Актуальність проблеми зумовлена воєнними діями на території України, та погіршенням психологічного здоров'я населення. Виходячи із актуальності теми дослідження, була поставлена мета - аналіз основних напрямків психологічної реабілітації з урахуванням соціокультурного контексту, та створення відповідного проєкту.

Кваліфікаційна робота складається із трьох розділів, кожен із яких поділений на підпункти, в яких описується ряд поставлених завдань в бакалаврській роботі.

Перший розділ кваліфікаційної роботи присвячений теоретичним основам дослідження. У першому його підрозділі, було розкрито такі поняття як – «стрес» та опис його стадій, «психологічна реабілітація» та «соціокультурний простір». А також було визначено мету «соціокультурного простору» - збір певних груп населення в конкретному місці, з однаковими поглядами, проблемами та життєвими цінностями.

Другий підрозділ першого розділу присвячений трансформації соціокультурного простору під час війни. А також розглянуто роботу кількох таких просторів в умовах воєнного стану, та проведено порівняння роботи соціокультурних просторів до та під час війни.

У третьому підрозділі першого розділу йде мова про роль менеджера соціокультурної діяльності у створенні соціокультурного простору для психологічної реабілітації населення. Про важливість та необхідність такого

кваліфікованого співробітника в обличчі менеджера соціокультурної діяльності, який є фактичним керівником простору та виконує усі управлінські задачі.

Другий розділ бакалаврської роботи присвячений аналізу соціокультурних просторів для психологічної реабілітації населення в Україні та закордоном. В ході дослідження виявилось, що психологічну допомогу в більшості закладах та центрах надають лише військовим, ветеранам війни та їх сім'ям. Проте, з початком повномасштабного вторгнення в Україні починають створюватися проекти, простори для психологічної реабілітації усього населення, які психологічно постраждали від війни.

Також в цьому розділі було проведено аналіз деяких просторів, які надають послуги психологічної реабілітації в онлайн та офлайн режимах. З чого можна зробити висновок, що на сьогоднішній день, психологічне здоров'я людей так само важливе, як і фізичне. Закордоном можна зустріти дуже часті практики звертань до психологів людей, які піклуються про свій психічний стан. Те саме відбувається і в Україні. З недавніх часів, попит на кваліфіковану психологічну допомогу значно виріс, через війну на території України.

Для поліпшення психологічного здоров'я населення у третьому розділі кваліфікаційної роботи я запропонувала створення власного соціокультурного простору з надання психологічної допомоги дітям та дорослим – «Терапія почуттів».

У першому підрозділі третього розділу я охарактеризувала проект загалом. Визначила головні завдання проекту, написала SWOT- та PEST-аналізи, в яких прописала слабкі та сильні сторони проекту, можливості і загрози. Проведено SMART-аналіз проекту, в якому визначила ціль проекту. А також сформувала організаційну структуру проекту та прописала функції кожного співробітника простору.

Другий підрозділ третього розділу описує просування проекту. Зазначено складові недійсного плану, вказані рекламні канали для поширення інформації про проект, описано основні складові плану популяризації проекту, складено

фандрейзингову кампанію, та пояснено для чого потрібні моніторинг та оцінка, а також вказано важливість розповсюдження результатів проекту.

В заключному підрозділі третього розділу написаний кошторис проекту, а також визначено його важливість.

Підсумовуючи усе вище написане, можна зробити загальний висновок, що ситуація зі створенням соціокультурних просторів для психологічної реабілітації дітей та дорослих стає трохи кращою. З'являються онлайн та офлайн простори, які допомагають населенню. Мій проєкт покликаний на вирішення проблеми погіршення психологічного здоров'я дітей та дорослих, які постраждали внаслідок воєнних дій на території України.

З проблемою треба боротися, а не відкладати у велику шухляду і сподіватися на те, що вона якось сама пройде. Нам дуже важливо, аби наше суспільство було психологічно здоровим та щасливим! Особливо діти, адже діти – майбутнє цієї країни. І наше завдання зробити усе можливе для того аби наші діти були психологічно здоровими, емоційно врівноваженими, щасливими та здоровими, а даний проєкт нам в цьому допоможе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стрес і психологічна травма. Що з нами відбувається зараз: веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/stres-i-psyhologichna-travma-shho-z-namy-vidbuvayetsya-zaraz/> (дата звернення: 21.04.2023).
2. Мельник А. П. Психологічна реабілітація військовослужбовців, що перебували в умовах бойових дій. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2015. №4 (29). С.100-105. (С. 101). URL: file:///C:/Users/User/Downloads/apssp_2015_4_19.pdf (дата звернення: 21.04.2023).
3. Пашинська А. В. Роль соціокультурного простору у формуванні стійкості само ідентичності людини. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. 2019. №2 (14). С. 71-76. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/224086-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-507990-1-10-20210128.pdf> (дата звернення: 22.04.2023).
4. Inglehart R., Norris P.: *Sacred and Secular: Religion and Politics Worldwide* Cambridge University Press, Cambridge. 2004.
5. Dicken, P. *Global Shift: Transforming the World Economy*. London, Sage Publications; A. Paul Chapman Publishing. 1998. 512 p. *European Union Politics / Ed. M. Cini, N. Perez–Solorzano Borragan*. Oxford, Oxford University Press. 2010. 530 p.
6. Культурний фронт під час війни: веб-сайт. URL: <https://voxukraine.org/kulturnyj-front-pid-chas-vijny> (дата звернення 24.04.2023).
7. Кінотеатр імені Т. Г. Шевченка у Facebook: веб-сайт. URL: https://www.facebook.com/cinemashevchenko/?locale=uk_UA (дата звернення 24.04.2023).

8. Урятувати культуру від країни-агресора: кураторки The Naked Room про роботу галереї під час війни: веб-сайт. URL: <https://www.wonderzine.com.ua/wonderzine/career/partners/13341-uryatuvati-kulturu-vid-krayini-agresora-kuratoroki-the-naked-room-pro-robotu-galereyi-pid-chas-viyni> (дата звернення 25.04.2023).

9. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи: навч. посіб. Том 1. / Пророк Н. та ін.. Київ, 2018. С. 208. (С. 14). URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/a/430805.pdf> (дата звернення 25.04.2023).

10. Сидор І. П. Теоретико-методичні засади професійної підготовки менеджерів дозвілля (Велика Британія). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота» Вип. 21. С. 180-183.* URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/6034/1/%D0%A2%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%95%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%9E-%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%86%20%D0%97%D0%90%D0%A1%D0%90%D0%94%D0%98%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A4%D0%95%D0%A1%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%93%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%92%D0%9A%D0%98%20%D0%9C%D0%95%D0%9D%D0%95%D0%94%D0%96%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%92%20%D0%94%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%86%D0%9B%D0%9B%D0%AF.pdf> (дата звернення 26.04.2023).

11. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи: навч. посіб. Том 2. / Царенко Л. та ін.. Київ, 2018. С. 240. (С. 8). URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf> (дата звернення 26.04.2023).

12. Титаренко, Т. "Соціально-психологічна реабілітація особистості: етапи, технології, техніки." *Наукові студії із соціальної та політичної психології* 41. 2018: 44. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713738/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE>

%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD
 %D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%BB
 %D1%96%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%BE
 %D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE
 %D1%81%D1%82%D1%96.%20%D0%95%D1%82%D0%B0%D0%BF
 %D0%B8,%20%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB
 %D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97,%20%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD
 %D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf.

13. Соціальний проєкт «School of Mental Health»: веб-сайт. URL: <https://agencyzmin.pnu.edu.ua/story/%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82-school-of-mental-health/> (дата звернення 28.04.2023).

14. Соціальний проєкт «РАЗОМ»: веб-сайт. URL: <https://razom.live/> (дата звернення 28.04.2023).

15. В Україні стартував проєкт психологічної підтримки «Поруч»: веб-сайт. URL: <https://fspou.dp.ua/%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96/> (дата звернення 28.04.2023).

16. Соціально-психологічний проєкт «VeLa» - проєкт: веб-сайт. URL: <https://vela.ocdut.kr.ua/> (дата звернення 28.04.2023).

17. Корнієнко І. О., Лісовецька І. М., Луценко Ю. А., Романовська Д. Д.. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям – жертвам військового конфлікту: практич. посіб. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. 2017. С. 152. URL: https://lib.iitta.gov.ua/709040/1/%D0%94%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4_%D0%A1%D0%96%D0%9E_2017.pdf (дата звернення 30.04.2023).

18. Центри соціально-психологічної реабілітації: веб-сайт. URL: <https://mva.gov.ua/ua/veteranam/likuvannya-ta-reabilitaciya/centri-z-nadannya-poslug-psihologichnoyi-reabilitaciyi/centri-socialno-psihologichnoyi-reabilitaciyi> (дата звернення 30.04.2023).
19. Бородянський центр соціально-психологічної реабілітації населення у Facebook: веб-сайт. URL: <https://www.facebook.com/groups/667243247109703> (дата звернення 1.05.2023).
20. Іванівський центр соціально-психологічної реабілітації: веб-сайт. URL: <http://www.ivankiv-cspr.org.ua/> (дата звернення 1.05.2023).
21. ЦСПР – Києво-Святошинський центр соціально-психологічної реабілітації населення: веб-сайт. URL: <http://www.boyarka.cspr.info/> (дата звернення 1.05.2023).
22. Соціально-психологічний центр М. Славутич у Facebook: веб-сайт. URL: <https://www.facebook.com/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80-%D0%BC%D0%A1%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%83%D1%82%D0%B8%D1%87-954380571296957> (дата звернення 2.05.2023).
23. Центр соціально-психологічної реабілітації населення у м. Коростені: веб-сайт. URL: <http://korostencspr.kl.com.ua/> (дата звернення 2.05.2023).
24. Пожухов, В. І. "Формування інформаційного суспільства в умовах глобалізації." *Гуманітарний вісник ЗДІА.–2009.–Вип 36* (2009): 4-11.
25. Дудник, В. О. "Удосконалення правової бази формування національного культурного простору." *Часопис Національної музичної академії України ім. П. Чайковського* 2 (19) (2013): 104-116.
26. Каплуненко, Я. Ю. "Психологічна реабілітація: історія та сьогодення." *Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми* (2020): 82.

27. Психологічна допомога та реабілітація: веб-сайт. URL: <https://davidlynchfoundation.org.ua/> (дата звернення 5.05.2023).
28. Проєкт ТМ 4U- Ukraine: веб-сайт. URL: <https://davidlynchfoundation.org.ua/projects/pro%dl1%94kt-tm-4u-ukraine/> (дата звернення 5.05.2023).
29. Махінов, Віктор Миколайович. Теоретичні засади формування мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору (середина ХІХ–початок ХХ ст.). Diss. ступеня докт. пед. наук: 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки»/ВМ Махінов.–Луганськ, 2013.–40 с, 2013.
30. Гульбс, Ольга Анатоліївна, and Олександр Володимирович Кобець. "Психологічна реабілітація учасників бойових дій." (2021).
31. Психологічна допомога під час війни: де і як отримати (+ інфографіка): веб-сайт. URL: <https://ldn.org.ua/useful-material/psykholohichna-dopomoha-pid-chas-viynu-de-i-iaak-otrymaty/> (дата звернення 10.05.2023).
32. Логотип – ваша унікальна позначка відмінності: веб-сайт. URL: <https://brander.ua/blog/lohotyp-vasha-unikalna-poznachka-vidminnosti> (дата звернення 12.05.2023)
33. SWOT-аналіз: правила та приклади складання. Персональний журнал керівника. URL: <https://www.gd.ru/articles/8078-swot-analiz> (дата звернення 16.05.2023).
34. PEST-аналіз: розглядаємо детально. POWERBRANDING. URL: <http://powerbranding.ru/biznes-analiz/pest/> (дата звернення 16.05.2023).
35. SMART-цілі: маркетингова стратегія. URL: <http://powerbranding.ru/marketing-strategy/smart-celi/> (дата звернення 16.05.2023).
36. Корнієнко І. О., Лісовецька І. М., Луценко Ю. А., Романовська Д. Д.. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям – жертвам військового конфлікту: практ. посіб. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. 2017. С. 152. (С. 36-37). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709040/1/%D0%94%D0%BE>

%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4_%D0%A1%D0%96%D0%9E_2017.pdf
(дата звернення 30.04.2023).

37. Гойда, Н. Г., Н. В. Курділь, and В. В. Вороненко. "Нормативно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в охороні здоров'я України." *Запорозький медичинський журнал* 5 (2013): 104-108.

38. Кармінська-Белоброва, Марина Володимирівна. "Організаційні структури управління підприємством." (2012).

39. Лях, Тетяна Леонідівна. "Моніторинг і оцінка соціальних програм і проектів." (2019).

40. Ісаков, Д. С. "Життєвий цикл проекту." (2019).

41. Скабіна, Катерина Дмитрівна. "Комунікаційна стратегія: теорія, етапи і практика." (2021).

42. Головчук, Юлія Олександрівна, and Людмила Василівна Дибчук. "Формування та особливості ефективної рекламної кампанії." *Економіка, управління та адміністрування* 1 (91) (2020): 21-26.

43. Строгаль, М. О. "Роль фандрейзингу в розвитку закладів культури України." *Культура України. Серія: Культурологія* 55 (2017): 243-254.

44. Солодовнік, О. О. "Джерела фінансування проектів державно-приватного партнерства." *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво* 3 (2012): 97-102.

45. Система управління проектними ризиками. URL:
https://stud.com.ua/21056/menedzhment/sistema_upravlinnya_proektnimi_rizikami
(дата звернення 18.05.2023).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б

Гнів

Гнів - синонімічне до понять «обурення», «збурювання», «злість». Сильний гнів визначають як лють, під час якої виникає нічим не стримувана агресивна поведінка. Лють буває «шляхетна», «праведна», конструктивна (коли люто, зі злістю обстоюють у гарячій суперечці свою думку) і деструктивна (виражена в насильстві, жорстокості). Він є необхідною емоцією, яка властива усім нам. Роль гніву полягає в мобілізації енергії для активного самозахисту.

Тобто відчувати злість та обурення - це нормально. А правильне вираження гніву є запорукою збереження психічного здоров'я. Тож і гнів є товаришем Психічного здоров'я.

Коли ми гнівасмося, ми повинні вивільнити цю емоцію, в іншому випадку (стримуючи її в собі), вона завдасть нам шкоди. Пропонуємо вам невелику вправу на звільнення від негативу та релаксацію.

ДОДАТОК В

ДОДАТОК Г

Пояснювальна таблиця

Рівень ризику	Відповідальний за затвердження ризику	Необхідні дії
Дуже високий	Спонсори, партнери, місцеві органи влади	Негайне реагування, застосування певного ряду дій для зниження виникаючих ризиків
Високий	Керівник проєкту	
Середній	Менеджер-аналітик	Застосування певних дій для зниження ризику, періодичний моніторинг рівня ризику
Низький	Затвердження не потребує, проте необхідна його фіксація	Моніторинг рівня ризику(час від часу)